

**FÜSTBE MENT A RUANDA-TERV –
ÚJ UTAKRA TÉR A BRIT MIGRÁCIÓS
POLITIKA A VÁLASZTÁSOK UTÁN**

Migrációkutató Intézet

Gyorselemzések

Kovács Blanka – Vargha Márk

2024.06.27.

2024/8

Gyorselemzések 2024/8

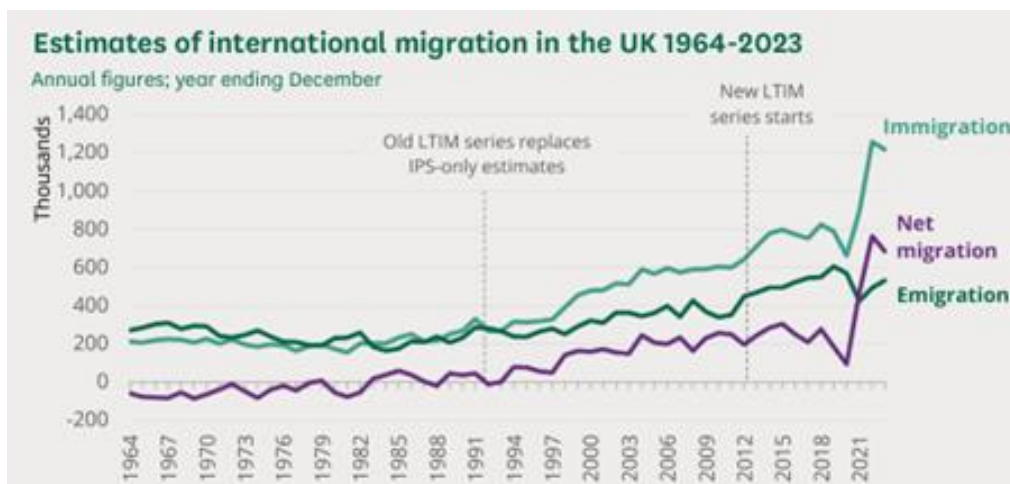
FÜSTBE MENT A RUANDA-TERV – ÚJ UTAKRA TÉR

A BRIT MIGRÁCIÓS POLITIKA A VÁLASZTÁSOK UTÁN

Július 4-én előrehozott parlamenti választásokat tartanak az Egyesült Királyságban. Bár az ország már nem tagja az Európai Uniónak, így a kontinenst érintő migrációs és menekültügyi vitákban sem szükséges részt vennie, érdemes áttekinteni, hogyan alakult a bevándorlók száma az elmúlt időszakban, mi lett a hazai sajtóban is gyakran emlegetett Ruanda-terv sorsa, valamint hogyan kezelné az irreguláris migrációt a választáson várhatóan elsőprő győzelmet arató Munkáspárt.

Migrációs trendek

Az Egyesült Királyságba érkező migránsok száma 1994 óta minden évben meghaladta a kivándorlók számát, így az ország nettó migrációs rátája¹ folyamatosan pozitív volt.² Az eltelt 25 évben a bevándorlók száma történelmi magasságokba emelkedett, 1998 és 2020 között évente legalább 100 000 fővel nőtt az ország migrációs rátája, kivéve a COVID-19 világválság első évében, amikor 35 000 főre csökkent.³

1. ábra: Migrációs trendek 1964 és 2023 között az ONS statisztikái szerint. Forrás: STURGE 2024.

¹ A nettó migrációs ráta a nemzetközi népességmozgások egyik mutatószáma. Egy adott ország egyenlegét az adott évben be- és kivándorlók számának különbsége adja. Ha a vándorlási egyenleg értékét az évközepi népességszámra vetítjük, akkor kiszámíthatjuk a nettó migrációs arányszámot, amelyet ezer lakosra vonatkozóan szokás megadni.

² STURGE 2024.

³ GOV.UK 2023.

Gyorselemzések 2024/8

A brit nemzeti statisztikai hivatal, az Office for National Statistics (ONS) legfrissebb adatai szerint 2021-ben több, mint 6 millió ember élt az Egyesült Királyságban, akik más ország állampolgárai voltak (a teljes népesség 9%-a).⁴ Közülük 3,4 millióan voltak európai uniós állampolgárok.⁵ Becslések szerint az uniós állampolgárok bevándorlása csak 2013 és 2020 között 1,69 millió fővel növelte az Egyesült Királyság népességét.⁶ A tömeges bevándorlás azonban nem hozta meg a várt gazdasági fellendülést az Egyesült Királyságban, sőt, tovább súlyosbította a lakhatási válságot, komoly terhet róva az alapvető közszolgáltatások rendszerére és a civil infrastruktúra működtetésére is.

A migráció mértéke az elmúlt évek üteméhez hasonlóan, 2023-ban is magas volt. Ebben az évben körülbelül 1 218 000 ember érkezett az Egyesült Királyságba, közülük 84 000 menedékkérő, 42 000 ukrán állampolgár, 4 000 áttelepített személy, valamint 10 000-en kaptak menekültcsalád-egyesítési vízumot. Ez azt jelenti, hogy a bevándorlóknak csupán 11%-át tették ki menedékkérők és menekültek (összesen körülbelül 141 000 fővel).⁸ A beérkezők többsége már nem uniós állampolgár volt, akik jellemzően munkavállalás és tanulás céljából érkeztek a szigetországba.⁹ A munkaerő-migráció növekedésének fő hajtóerejét az egészségügyi és gondozási ágazatban kínált munkalehetőségek, valamint az egyszerűsített vízumeljárás jelentették.¹⁰ 2019 és 2023 között a nem EU-ból érkező bevándorlók számának növekedését zömmel a munkavállalási célból érkezők (21%) és az ő hozzátartozóik (27%) tették ki.¹¹ A jelzett időszakban a nem uniós bevándorlók 39%-át külföldi diákok és azok hozzátartozói adták.¹²

2024 elején a kormány a bevándorlás mérséklése érdekében új intézkedéseket vezetett be, mely leginkább a nemzetközi diákok családtagjait és a gondozókat érintették. A kormányzat várakozásai szerint az újonnan bevezetett vízumpolitikai változások csökkentik a bevándorlás

⁴ Egy friss tanulmány szerint a valós arány azonban ennél jóval magasabb. A Center for Policy Studies jelentése szerint 2001 és 2021 között az Egyesült Királyságban élő külföldön születettek aránya 9%-ról 17%-ra emelkedett, és a növekedés a következő években várhatóan tovább gyorsul. (FÓKUSZPONT 2024/40, MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET, 2024.05.15.)

⁵ Uo.

⁶ Uo.

⁷ ONS 2024.

⁸ BRINDLE – SUMPTION 2023.

⁹ Uo.

¹⁰ SUMPTION – WALSH – BRINDLE 2024.

¹¹ ONS 2024.

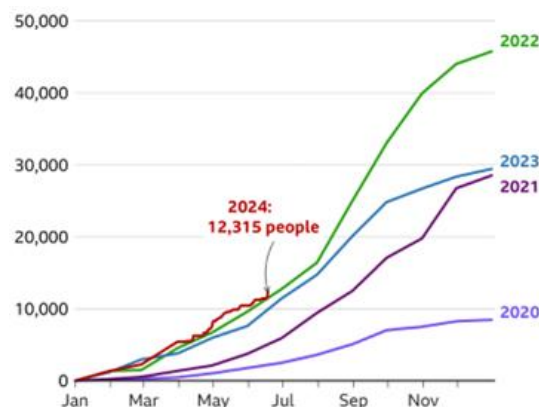
¹² Uo.

Gyorselemzések 2024/8

mértékét, mivel várhatóan kevesebb külföldi diák dönt majd tanulmányai befejezése után a maradás és munkavállalás mellett. A 2024 tavaszán bevezetett intézkedések között szerepelt a hosszú távú munkavízumok és a brit állampolgárok vagy ott letelepedettek által külföldi partnereik behozatalára vonatkozó általános fizetési küszöb emelése is. Ezt mindkét kategória esetén 38 700 fontra emelték, ami magasabb a teljes munkaidős alkalmazottak medián fizetésénél (35 000 font).¹³ Bár az általános küszöb jelentősen emelkedett, ez főleg a bérszála alsó részén lévőket érinti. Egyelőre nem világos, hogy a megemelt fizetési küszöbök hogyan befolyásolják a jövőbeni nettó migrációt. A migrációs mintázatok változékonyak, ezért nehéz előre megjósolni, hány embert fog érinteni az újonnan bevezetett intézkedéscsomag, így a politikai változások hatásait is nehéz felmérni. A belügyminisztérium adatai szerint ugyanakkor a 2024-ben bevezetett kormányzati intézkedések 25%-kal csökkentették a migrációt 2024 első négy hónapjában 2023 azonos időszakához képest.¹⁴

Irreguláris migráció a La Manche csatornán

A 2024 június 18-án közzétett hivatalos statisztikák szerint a tárgyévben eddig 12 315 ember kelt át a La Manche-csatornán, ami meghaladja az előző négy év azonos időszakainak számait.¹⁵ 2023-ban összesen 29 437 ember érkezett az Egyesült Királyságba a Csatornán keresztül, amely jelentős csökkenés a 2022-es összlétszámhoz képest, amely 45 755 volt. Az adatgyűjtés kezdete, 2018 óta közel 120 000 ember érkezett az Egyesült Királyságba ezen az útvonalon.¹⁶

1. ábra: A La Manche csatornán keresztül határátlépő irreguláris migránsok száma 2020–2024.
Forrás: BBC 2024

¹³ STURGE 2024.

¹⁴ GOV.UK 2024.

¹⁵ SUMPTION – WALSH – BRINDLE 2024.

¹⁶ Uo.

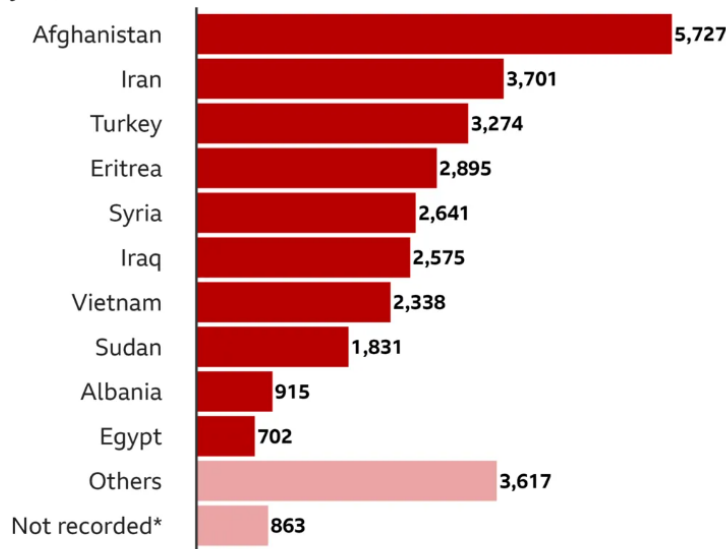
Gyorselemzések 2024/8

A 2023-ban a bárkában érkező migránsok egyötöde afgán volt, míg az irániak (12%) és a török állampolgárok (11%) is jelentős számban szeltek át a Csatornát. A jelzett időszakban a bárkákon érkezők körülbelül 85%-a férfi volt.¹⁷ A Center for Policy Studies tanulmánya szerint közel kétszer akkora a valószínűsége a munkaképes korú Közel-Keletről és Észak Afrikából származó migránsok gazdasági inaktivitásának, mint az Egyesült Királyságban születettekének. Ennek fő oka a megfelelő minőségű oktatás és a helyi nyelv ismeretének hiánya.¹⁸

A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) becslése szerint 2018 és 2023 között legalább 159 migráns vesztette életét a La Manche-csatornán. 2023-ban több mint 84 000 ember kért menedékjogot, míg az azt megelőző évben közel 100 000 ember nyújtott be menedékkérelmet. A kérelmezők körülbelül 45%-át bárkával érkezők tették ki.^{19,20} 2023-ban a kérelmezők többsége Afganisztánból (9 307 fő), valamint Iránból és Pakisztánból érkezett, többségük afgán.²¹

Where do small boat migrants come from?

Arrivals detected crossing the English Channel by nationality, year to March 2024

*Nationality of the person not recorded at the time of data collection

2. ábra: A csónakokon érkező migránsok származási országok szerinti összetétele. Forrás: BBC 2024.

¹⁷ BBC 2024.

¹⁸ MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET 2024a.

¹⁹ Uo.

²⁰ 2023-ra nem érhető el összehasonlító adat.

²¹ BBC 2024.

Gyorselemzések 2024/8

A Ruanda-terv

Az elmúlt években a kis hajókkal történő illegális migráció intenzitása jelentős terhet rótt az Egyesült Királyság menekültügyi rendszerére.²² Ennek csökkentése érdekében a brit kormány a menedékkérők kérelmeinek harmadik országba, például Ruandába történő kiszervezését kezdeményezte.

Nagy-Britannia és Ruanda 2022 áprilisában állapodott meg arról, hogy az Egyesült Királyságba a La Manche-csatornán keresztül érkező irreguláris migránsokat az afrikai országba küldik, ahol feldolgozzák menedékkérelmüket. Akik megkapják a menedékjogot, Ruandában maradnak. A brit kormány korábban azzal érvelt, hogy ezzel a politikai lépéssel elrettenti az embereket az életveszélyes átkelésektől és megtöri az embercsempész bandák üzleti modelljét.²³

A 2024. július 4-ére kitűzött választások előtt néhány nappal kijelenthető, hogy a Boris Johnson (2019. július 24. – 2022. szeptember 6.), Liz Truss (2022.szeptember 6. – 2022. október 25.) és Rishi Sunak (2022. október 25. –) vezette konzervatív kormányok egyike sem tudta végrehajtani az elképzelést, különböző logisztikai és jogi kihívások miatt. Ennek csúcspontja az Egyesült Királyság Legfelsőbb Bíróságának 2023. novemberi ítélete volt, amely szerint a politika jogellenes, mivel fennállt annak a veszélye, hogy a menedékkérőket Ruandába küldésük után erőszakkal visszaküldik egy olyan országba, ahol üldöztetésnek nézhetnek elébe (*refoulement*).

A kormány válasza erre a Ruanda biztonságáról szóló törvény volt, amely idén áprilisban kapta meg a királyi jóváhagyást, és amellyel a parlament megerősítette, hogy Ruanda biztonságos „harmadik ország”, ahová a menedékkérőket el lehet küldeni. Mindez nem kevés pénzébe került volna az Egyesült Királyság adófizetőinek, a kormány 2023 végéig 240 millió fontot fizetett ki Ruandának. A Nemzeti Számvevőszék szerint a teljes kifizetés azonban legalább 370 millió font lesz öt év alatt. Ha több mint 300 embert küldenek Ruandába, az Egyesült Királyság egyszeri 120 millió fontot fizetne az ország gazdaságának fellendítése érdekében, majd további 20 000 fontot fizetne minden áttelepített személy után. Ezen felül minden egyes odaküldött személy után legfeljebb 150 000 fontot fizetnének. Ezek az összegek nem tartalmazzák azoknak az állam által megtérítendő költségeit, akik önkéntesen döntenének a Ruandába való távozás mellett. A korábban közzétett hivatalos adatok szerint minden egyes személy harmadik országba történő kitoloncolása

²² Uo.

²³ MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET 2024b.

Gyorselemzések 2024/8

63 000 fonttal kerülne többre, mintha az Egyesült Királyságban tartanák őket. 2023 decemberében Sunak azt állította, hogy a ruandai terv „szó szerint milliárdokat takarít meg nekünk hosszú távon,” de nem adott magyarázatot, hogy ezt a kijelentését mire alapozza.

A belügyminisztérium készült a menedékkérők első járatainak Ruandába küldésére. Az általános választások bejelentéséig ez június végén vagy júliusban várható volt – bár a kormánynak még további logisztikai és jogi kihívásokkal kell szembenéznie, beleértve az Emberi Jogok Európai Bíróságához benyújtott lehetséges fellebbezéseket, arra hivatkozva, hogy a politika ellentétes az Egyesült Királyságnak az emberi jogok európai egyezménye szerinti kötelezettségeivel. Rishi Sunak azonban kijelentette, hogy az első járatok indulására csak „a választások után” kerül sor, és ezt az időzítést arra használta fel, hogy azzal érveljen, hogy „ezen a választáson ez a választás.”

Kérdésként merült fel, hogy a Ruanda-tervvel kampányolni milyen mértékben lett volna normaszegés. Az Egyesült Királyságban ugyanis minden választási kampány idején korlátozások vannak érvényben arra vonatkozóan, hogy a közszolgálat mit tehet és mit nem, hogy támogassa a minisztereket a politika kezdeményezésében és a hivatalos források felhasználásában. Ezek a korlátozások abból fakadnak, hogy fenn kell tartani „a közszolgálat pártatlanságát, és el kell kerülni a hivatalos források nem megfelelő felhasználásával kapcsolatos kritikákat.” A 2024. évi általános választásokra vonatkozóan ezeket a köztisztviselőknek szóló, a választások előtt kiadott iránymutatás tartalmazza, amelyet 2024. május 23-án, csütörtökön tettek közzé. Nem egyértelmű, hogy ha a kormány mégis megpróbálná a ruandai politikát a szavazások napja előtt a menedékkérők Ruandába irányuló első járatával megvalósítani, akkor ez az iránymutatás megakadályozhatja-e a Belügyminisztériumot ebben, vagy sem. Az iránymutatás két kulcsfontosságú elvet tartalmaz, amiből ki lehet indulni. Az egyik szerint a miniszterek nem hozhatnak döntéseket „olyan politikai kérdésekben, amelyekkel kapcsolatban az új kormány várhatóan más véleményt akar majd kialakítani”. Ez nem akadályozná meg a kormányt a járat megszervezésében, mivel az elmúlt két év során számos politikai és jogalkotási lépésen keresztül már megszületett a döntés arról, hogy a politika révén embereket küldjenek Ruandába. A másik elv szerint a minisztereknek „mérlegelniük kell minden új, folyamatos vagy hosszú távú jellegű intézkedés kezdeményezését.” A menedékkérők első járatának Ruandába történő elküldése „új intézkedés kezdeményezésének” volt tekinthető, mivel a kormány a választási időszak előtt nem tudott járatokat küldeni. Azzal is lehetett azonban

Gyorselemzések 2024/8

érvelni, hogy a köztisztviselők egy már elfogadott politikát hajtanak végre, és így nem minősül új intézkedésnek.

Mi várható a győztestől?

A június 24-ei közvélemény-kutatások szerint a Munkáspárt 44%-on, a Konzervatív Párt 20%-on, Nigel Farage Reform Pártja 17%-on, a Liberális Demokraták 12%-on, a Zöldek 6%-on állnak. Bár a többségi, egyéni választókerületen alapuló választási rendszer miatt a parlament összetétele nem ezeket az arányokat fogja tükrözni, a brit választás egyértelmű esélyese a Munkáspárt, ami tehát akár történelmi vereséget is mérhet a konzervatívokra.

Keir Starmer munkáspárti miniszterelnök-jelölt elmondta, hogy teljes egészében elvetik a Ruanda-tervet, helyette szélesebb horizontú megközelítésük van a kérdésben. Május 10-én Doverben tartott sajtótájékoztatóján közölte, hogy a munkáspárti migrációs politika lényege az embercsempész-hálózatok szétzúzása lesz. Az új rendszer középpontjában egy új „elit” határbiztonsági parancsnokság áll, amely a bevándorlási és bűnüldözési szakemberekből, valamint az MI5 belföldi hírszerző szolgálatból áll - tette hozzá. A ruandai programra elkülönített pénzt visszaforgatnák az új erőbe. Starmer, akihez angliai és walesi főügyészként számos nagy horderejű terrorista és kábítószer-csempész ügyek tartoztak, azt mondta, hogy az embercsempészek „semmit sem jobbak, mint a terroristák.” Szerinte keményebb, megelőző jellegű, a terrorizmus elleni törvényeken alapuló hatáskörökre van szükség a velük szembeni fellépéshez, valamint szorosabb együttműködésre az Egyesült Királyság európai szomszédaival, többek között a közös nyomozások terén.

A Munkáspárt migrációval kapcsolatos kampányígéretei több új intézkedés bevezetését fogalmazzák meg a bevándorlás szabályozása és a menekültügyi rendszer terheinek csökkentése érdekében: ²⁴ a fentiekben említett azon terveken túl, miszerint az embercsempészeket terroristaként kezelnék és új, határokon átnyúló rendőrségi egységet hoznának létre, 1000 új ügyintézőt is toboroznának a menedékkérelmek feldolgozására, és visszafogadási megállapodást kötnének az EU-val. Szerepel a programban a Ruanda-törvény visszavonása és az, hogy a brit munkanélküliek képzésére tennék a hangsúlyt, hogy csökkentsék a külföldi munkaerőtől való kormányzása mára a végéhez közeledik. A bevándorlás- és menekültügyi rendszer átalakítása,

²⁴ THE TELEGRAPH 2024.

Gyorselemzések 2024/8

melynek szívében a Ruanda-terv állt, egy olyan politikai termék volt, melyre a hosszú ideje irreguláris migrációs válsággal küzdő Európai Unióban is felfigyeltek. Annak tapasztalatait azonban már aligha lehet hasznosítani, hiszen a szigetországnak hamarosan a kérdést eltérően megközelítő kormánya lesz. Keir Starmernek és kormányának hamarosan alkalma lesz megmutatni, hogy van-e a hamvába holt Ruanda-tervnek alternatívája? A 2024. második félévi és 2025. teljes évi érkezésszámok adhatják meg a választ e kérdésre.

Gyorselemzések 2024/8

Felhasznált irodalom

BBC (2024): *How many people cross the Channel in small boats and how many claim asylum in the UK?* BBC, 2024.06.21. Forrás: <https://www.bbc.com/news/uk-53699511> (Megtekintve: 2024.06.21.)

BRINDLE, Ben – SUMPTION, Madeleine: *How will new salary thresholds affect UK migration?* UK in a Changing Europe, 2023.12.06. Forrás: <https://ukandeu.ac.uk/how-will-new-salary-thresholds-affect-uk-migration/> (Megtekintve: 2024.06.25.)

GOV.UK (2023): *Managed migration datasets.* 2023.08.24. Forrás: <https://www.gov.uk/government/statistical-data-sets/managed-migration-datasets> (Megtekintve: 2024.06.21.)

GOV.UK (2024): *Migration numbers fall further as measures have major impact.* 2024.05.22. Forrás: <https://www.gov.uk/government/news/migration-numbers-fall-further-as-measures-have-major-impact> (Megtekintve: 2024.06.21.)

MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET (2024a): *Nem hozott gazdasági növekedést az Egyesült Királyságban a tömeges bevándorlás.* Fókuszpont 2024/40, 2024.05.15. Forrás: <https://migraciokutato.hu/2024/05/15/fokuszpont-2024-40-nem-hozott-gazdasagi-novekedest-az-egyesult-kiralysagban-a-tomeges-bevandorlas/> (Megtekintve: 2024.06.25.)

MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET (2024b): *Az Európa Tanács nem engedné, hogy Nagy-Britannia Ruandába szállítsa a menedékkérőket.* Fókuszpont 2024/11, 2024.02.15. Forrás: <https://migraciokutato.hu/2024/02/15/fokuszpont-2024-11-az-europa-tanacs-nem-engedne-hogy-nagy-britannia-ruandaba-szallitsa-a-menedekkeroket/> (Megtekintve: 2024.06.25.)

ONS (2023): *Long-term international migration, provisional: year ending December 2023.* 2024.05.23. Forrás: [Long-term international migration, provisional - Office for National Statistics \(ons.gov.uk\)](https://ons.gov.uk/long-term-international-migration-provisional) (Megtekintve: 2024.06.21.)

SUMPTION, Madeleine – WALSH, Peter William – BRINDLE, Ben (2024): *Briefing. Net migration to the UK.* The Migration Observatory, 2024.06.04. Forrás: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/long-term-international-migration-flows-to-and-from-the-uk/> (Megtekintve: 2024.06.21.)

STURGE, Georgina (2024): *Migration statistics.* House of Commons Library, 2024.05.24. Forrás: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06077/> (Megtekintve: 2024.06.21.)

THE TELEGRAPH (2024): *Labour Party manifesto 2024: Keir Starmer's election promises.* 2024.06.21. Forrás: https://www.telegraph.co.uk/politics/0/labour-party-pledges-manifesto-general-election-voters/?WT.mc_id=tmgoff_psc_ppc_google_politics_generic_broad_dsa_content_GE&rm_id=RM_News_UK_Search_Ads_Politics_DSA_CatchAll&gad_source=1&gclid=CjwKCAjw1emzBhB8EiwAHwZZxSCyugip4ZwU175FULAM40KAIvPQ1i6oJJX_HS48RwH1JBKmHEFySxoCEPUQAvD_BwE#migration (Megtekintve: 2024.06.25.)

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Kovács Blanka, Vargha Márk, 2024

© Migrációkutató Intézet, 2024

Sorszám: 2024/8